
Symposia

A New Hydrology for a Thirsty Planet

6th Scientific Assembly of the International Association of Hydrological Sciences (IAHS), van 18 tot en met 27 juli 2001 te Maastricht

Met het doel deelname aan en communicatie over levensvatbare oplossingen voor effectief waterbeheer te stimuleren, had de IAHS haar 6^e wetenschappelijke bijeenkomst georganiseerd. De bijeenkomst duurde 10 dagen en telde zo'n 330 deelnemers die verspreid over de dagen een bezoek brachten aan het Maastrichtse MECC. Deze grote temporele spreiding van een relatief gering aantal deelnemers had tot gevolg dat menig een van de personen die men hoopte te ontmoeten niet tegenkwam: die hadden net op andere dagen een bezoek aan de bijeenkomst gepland. Een bezoeker kon af en toe het gevoel hebben dat hij op een verkeerd moment aanwezig was, zo leeg waren de gangen soms. De diverse zalen waarin verhalen werden verteld waren daarentegen redelijk tot goed gevuld.

Het voert mij te ver om hier uit de doeken te doen tijdens welke sessies wie wat vertelde, welke reacties er uit de zaal kwamen en wat de conclusies waren. Er waren 4 symposia, 7 workshops, posters, masterclasses en nevenactiviteiten, deels parallel, en verspreid over de tien dagen. Het was dus sowieso niet mogelijk alles bij te wonen en daarbij waren de reis- en verblijfkosten voor 10 dagen mij persoonlijk wat te hoog. Op basis van een bezoek van 2 dagen vond ik de Assembly regelmatig vooral een Nederlandse aangelegenheid lijken maar volgens de deelnemerslijst kwam zo'n 80% uit het buitenland; blijkbaar op de dagen dat ik er niet was. Volgende keer mag het van mij korter.

Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat mw. mr. J.M. de Vries opende de bijeenkomst met een fraaie speech over Nederland, het land waar de huizen gelijken op schepen die bewoond worden door bleke, onverschillige en lelijke personen, eigenlijk geen mensen, maar visachtige creaturen met vissenogen, vissenkoppen en een huid als van gedroogde vis. Ze citeerde hier de gebroeders De Goncourt die in 1861 het land betraden. Over geuren wijdden de gebroeders niet uit.

De staatssecretaris appelleerde aan het algemeen nut van de wetenschap. Communicatie is van vitaal belang, niet alleen tussen wetenschappers onderling, maar vooral met burgers, beleidsmakers, handels- en sociale groepen — en in begrijpelijke taal.

Het belang van goede communicatie bleek ook toen er in de loop van de week een voorstel voor een manifest* de ronde deed waarop aanwezigen konden reageren. Bij de workshop die ik op dat moment bijwoonde maakte een aantal mensen zich hierover druk: waar dient het voor, wat moet ik ermee en kan het niet scherper worden geformuleerd? "Who is this addressed to?", riep iemand. Uiteindelijk kwamen er ook inhoudelijke reacties: Het beschikbaar stellen van gegevens is weliswaar een probleem, maar niet een dat de wetenschappers kunnen oplossen: dat moeten de overheden doen. "Persons exchange, but countries do not. That's the problem."

Ergens in het programma had men kunnen lezen waar het manifest voor bedoeld was: "[...] to obtain the necessary moral support and financial resources the so-called IAHS Maastricht Declaration on Water Sciences will be prepared, which is going to be directed to the Dublin+10 Conference that will be held in Bonn in December

* Het manifest kan op Internet worden aangeklikt via <http://www.cig.ensmp.fr/~iahs/maastricht/manifesto.htm>.

2001". Er zit vaak een gapend gat tussen wetenschap en beleid, zodat ook deze verklaring niet voor iedereen voldoende was. Luistert u eens naar u zelf: weet u meteen waar de Dublin+10-conferentie over gaat?

Het thema van de conferentie Dublin+10 is «Water – a Key to Sustainable Development». Waarom 'Dublin+10'? De conferentie is bijna 10 jaar na de *International Conference on Water and the Environment: Development Issues for the 21st Century* die in januari 1992 in Dublin werd gehouden en eveneens door de VN werd georganiseerd. De belangrijkste resultaten uit die conferentie zijn vastgelegd in de *Dublin Principles*. De Dublin Principles vormden de *water input* voor de *United Nations Conference on Environment and Development* die in juni 1992 in Rio de Janeiro werd gehouden. Van deze laatste conferentie heeft u vast wel iets via de pers vernomen. (Het resultaat van 'Rio' wordt ook wel Agenda 21 genoemd.)

Welnu, in 2002 vindt in Johannesburg de World Summit on Sustainable Development plaats, 10 jaar na de bijeenkomst in Rio de Janeiro. Zoals 'Dublin' de waterinbreng voor 'Rio' leverde, moet 'Dublin+10' de waterinbreng voor 'Johannesburg' leveren. De *Maastricht Declaration on Water Sciences* nu wordt weer gebruikt voor 'Dublin+10', als een bijdrage van de wetenschap aan deze ministeriële conferentie. Ziehier het raakpunt van wetenschap en beleid.

Tijdens de zesde Assembly kwam beleid slechts mondjesmaat aan de orde. In Nederland is dit sinds het verdwijnen van CHO-TNO, de Commissie voor Hydrologisch Onderzoek, niet meer goed gekomen. Of het daarvoor wel goed was weet ik niet uit ervaring, want dat was voor mijn hydrologische tijd, maar ik heb dit meerdere personen horen verzuchten: "de link van onderzoek met beleid en praktijk is tegenwoordig zoek". Voor en na de speech van de Limburgse Commissaris van de Koningin Baron Van Voorst tot Voorst heb ik in de wandel-

gangen van het in de Maas gebouwde provinciehuis de meningen hierover afgetast. Iemand deed een poging mij te doen begrijpen dat het Nederlands Hydrologisch Platform met dit oogmerk is opgericht – maar ook daar gaat men fundamenteel aan de gang, zij het strategisch – en het is bij die ene poging gebleven. Staatssecretaris De Vries wees dus op het belang van communicatie tussen wetenschap en de rest van het land of, zo u wilt, de rest van de wereld. Ik denk dat de Staatssecretaris wil dat we van een enkel raakpunt een raakvlak maken. Dat geeft wat meer interactie.

Bijeenkomsten over *water issues* staan bij de pers minder in het licht dan andere milieuonderwerpen. Klimaatverandering blijft voornamelijk een 'lucht'ig gebeuren (denk aan IPCC), terwijl juist de natte aspecten van het grootste belang zijn. Hydrologen timmeren minder aan de weg, ze houden zich liever met water bezig. Ik vond het in dit verband aardig om het gebeuren in Maastricht te vergelijken met een *happening* in Amsterdam, een week eerder. Van 10–13 juli werd daar de Global Change Open Science Conference gehouden, met als motto «Challenges of a Changing Earth», georganiseerd door de Koninklijke Zweedse Academie van Wetenschappen. In de Amsterdamse RAI kwamen in vier dagen meer dan 1600 wetenschappers bijeen, waaronder gerenommeerde hydrologen die in Maastricht ontbraken. De hydrologische onderdelen van het onderzoeksprogramma IGBP en andere, als MAB, BAHC en PAGES[†], kwamen goed uit de verf. Met dit perspectief vond ik 'Maastricht' wat mager.

Maar goed, wat gebeurde er nou tijdens die bijeenkomst in Maastricht, want daar ging dit stukje toch over? Dat had u gedacht. Wie

[†] Wie per se wil weten wat deze afkortingen te betekenen hebben, moet maar zelf even op Internet kijken.

werkelijk in de inhoud van de tien dagen is geïnteresseerd doet er beter aan de rode boeken van de IAHS aan te schaffen. De volgende drie zijn verschenen:

- **Regional Management of Water Resources** — Effective and better integrated water resources management at the regional scale is needed more than ever to complement the increasing demand on water resources. Not only is demand rising, the paradigms of water management are shifting in increasing recognition of the importance of ecosystem functions in providing the life support system for the planet. These challenges call for innovation among the scientific community. This volume embraces a holistic and comprehensive approach to water management. IAHS-publicatie nr 268, ISBN 1-901502-51-1; 288 + viii pag; £ 47,75.
- **Impact of Human Activity on Groundwater Dynamics** — Human activities are intricately linked to the evolution and dynamics of groundwater quantity and quality. Given the alarming rate of land-use change globally, it is important to understand the linkages between land-use change and groundwater dynamics, as land use affects the quantity and chemical quality of recharge water. In this book, the impact of a number of human activities on groundwater dynamics and resources, such as urbanization, land-use change and groundwater contamination, is evaluated. In addition, several hydrological processes that need to be known to adequately assess the impact of these activities, such as methods for quantifying recharge, for geochemical characterization of aquifers, and for the modelling of contamination transport, are investigated. IAHS-publicatie nr 269, ISBN 1-901502-56-2; 369 + x pag; £ 59,50.
- **Soil-Vegetation-Atmosphere Transfer Schemes and Large-Scale Hydrological Models** — Soil-vegetation-atmosphere transfers (SVAT) determine, to a large extent, the global climate and the behaviour of the hydrological cycle. Model predictions

depend critically on adequate parameterization of these interactions. But several key issues in SVAT models are poorly parameterized or not well enough understood. Current SVAT schemes include complex descriptions of the physical mechanisms governing land surface processes requiring large numbers of parameters controlling the vertical fluxes. The underlying rationale is that improved process representation will result in parameters which are easier to measure or estimate, and in improved model performance and robustness, but this is not necessarily so. The papers in this volume address these issues. IAHS-publicatie nr 270, ISBN 1-901502-61-9; 372 + x pag; £ 59,50.

Er is sprake van geweest dat van één of meer workshops ook een schriftelijke verslaglegging zou worden uitgegeven, maar daar heb ik niets meer over gehoord. Ik hoop wel dat het nog gebeurt, want ook daar kwamen interessante onderwerpen aan bod.

Michael R. van der Valk

REGIS in het waterbeheer

28 september 2001 in het Provinciehuis van Zuid-Holland, georganiseerd door TNO-NITG en de beheerscommissie REGIS.

Misschien is het de kift, maar ik zie het verschijnsel ook wel bij andere mensen: op één of andere manier is het leuk om op grote instituties te mopperen. In de industrie fungeert Shell als een soort kop van jut, in de voedselbranche nemen we MacDonald en Albert Heijn, en ook Microsoft is een erkend mopper-object. Binnen mijn vak merk ik bij mezelf een soortgelijke houding ten opzichte van TNO. Feitelijk had ik net zo goed het RIVM of RIZA kunnen nemen, en met de mensen die bij TNO werken heb ik een uitstekend contact, maar het instituut...

Voor een deel komt dat ook wel door de manier waarop in mijn beleving REGIS

gefunctioneerde heeft. Ik heb nooit begrepen waarom TNO geld krijgt voor het beheren van gegevens voor hydrologische activiteiten, en vervolgens dermate hoge bedragen voor de verstrekking van die gegevens moet vragen, dat het voor mij als zelfstandig adviseur niet uit kan om van die verstrekking gebruik te maken. Bovendien werden de gegevens altijd in bewerkte en geïnterpreteerde vorm aangeleverd, wat voor mijn manier van werken zelden optimaal is.

Met deze onderbuikgevoelens meldde ik mij aan voor de REGIS-dag van 28 september. Het programma gaf geen aanwijzingen dat er een nieuwe wind waaide. De titel van de dag – qua creativiteit van het niveau ‘Kuifje in Amerika’ – geeft ook al niet veel helderheid welke kant het opgaat. Toch kwamen hier 130 mensen op af, waaronder in mijn beleving relatief veel provinciale ambtenaren.

Krijn-Jan Provoost fungeerde als dagvoorzitter, en deed dat op sobere en effectieve wijze. Halverwege de middag waren we zelfs een kwartier op het dagschema voor, wat vanwege het mooie weer buiten door niemand als probleem werd ervaren. Provoost opende de dag met een peiling middels handopsteking, waaruit viel op te maken dat geen van de aanwezigen dagelijks met REGIS werkt. Verder op de dag leek dit wel mee te vallen, en kunnen we dus misschien alleen maar concluderen dat REGIS-gebruikers niet graag met hun handen in de lucht zitten.

Daarna werd een video vertoond waarin eerst het grondwater als fenomeen werd gepresenteerd, en vervolgens REGIS. De kommentaarstem had hoorbaar moeite met de voor hem lastige hydrologische termen en openklikkende schermpljes.

De eerste presentatie was van Wennemar Cramer (VROM), die betrokken is geweest bij de totstandkoming van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), die tot een ‘nieuwe focus op grondwaterbeheer’ zal lei-

den. De inpassing van de Nederlandse situatie in de Europese structuur maakt nieuwe uitwerkingen noodzakelijk. Daarbij biedt REGIS uitkomst, stelde Cramer, en daar hield zijn lezing op. Hoe en waarom vertelde hij er niet bij.

Frans Claessen (RIZA) ging verder met het waterbeheer vanuit nationaal perspectief. Hij wees de plaats aan van REGIS in de kenniscyclus, en inventariseerde dat er veel onderwerpen zijn waar REGIS ‘iets’ kan betekenen. Terecht wees hij er op dat REGIS vaak onzichtbaar verwerkt zit in beleidsadviezen.

Frank van Beers (TNO-NITG, projectleider REGIS-software) stelde dat REGIS “voor en door gebruikers” moet worden. Hij ging in op de doelstellingen: een (1) faciliteit voor opslag te zijn voor (2) alle relevante info, die (3) te koppelen moet zijn met andere gegevens. De inbreng van gebruikers moet daarin verwerkt kunnen worden. Het statement van de dag hoorden we toen hij stelde “dat internet in de toekomst ook een rol zou kunnen spelen”. Hij vond *dat* REGIS verbeterd moet worden, maar hulde zich in nevelen toen men vroeg *hoe* dat dan moet. “In nauw overleg met de gebruiker”, antwoordde hij. Op de vraag of REGIS ook overgaat van het bijna achterhaalde ArcView op ArcGIS, antwoordde hij dat dat kan, “als de gebruikers het willen en er een project geformuleerd kan worden”. Theo Olsthoorn (Gemeentewaterleidingen Amsterdam) stelde dat REGIS zo goed moet worden dat niemand er om heen kan, zodat iedereen alleen maar met REGIS wil werken. “Maar met zo’n beheerscommissie schiet dat natuurlijk niet op”, stelde hij, daarbij verwijzend naar de afzonderlijke contracten met de afzonderlijke provincies. Ook de kosten kwamen aan de orde, waarbij Dick van Doorn (TNO-NITG, hoofd sectie Grondwaterkartering) opmerkte dat die voor een belangrijk deel bestaan uit licenties (f 25.000,- voor REGIS en f 12.000,- voor ArcView voor institutionele gebruikers, voor

onderwijsinstellingen gratis of met hoge korting). Voor een abonnement van f 2.500,- tot f 9.500,- kan men al over alle gegevens uit DINO beschikken, en daar zitten alle basis-gegevens van REGIS ook al in. De kaartbeelden uit REGIS zouden mogelijk gratis bij de provincie verkregen kunnen worden.

Na de lunch mochten we horen hoe REGIS in de praktijk werkt. Erik Blom (Drenthe) vertelde dat hij er niet zo vaak mee werkt. Er gebeurt binnen de provincie Drenthe wel wat mee, maar dat zijn vooral korte klusjes. Bij de start van REGIS was het de bedoeling dat de provincies wel veel met REGIS zouden doen, maar door een verschuiving van taken besteedt de provincie het werk doorgaans uit, waarbij de opdrachtnemer vaak wel met de REGIS-gegevens werkt. Die uitbesteed-trend lijkt in Drenthe weer een beetje te keren. Hij stelde verder dat de kwaliteit van de REGIS-gegevens omhoog moet, en dat het topsysteem ook in REGIS moet worden opgenomen. Dat de provincie het merendeel van de kosten draagt vindt hij geen probleem onder het motto: "informatie is duur, maar probeer onwetendheid eens!". Later noemde Jan Kreling van Drenthe het "een collectieve basis-voorziening, voorvloeiend uit de beheerstaak van de provincie".

Hans ter Horst (Waterschap Reest en Wieden) vertelde hoe men daar de verzameling en opslag van gegevens van het peilbeheer afstemt op REGIS, daarmee vooruitlopend op wat men landelijk met REGIS doet. In een praktisch verhaal ging hij gericht in op sterkte en zwakte van REGIS, dat in mijn beleving nog helemaal niet op dergelijke pragmatici is afgestemd.

Theo Olsthoorn (GWA) meldde hoe onder meer de bollenschade-casus bij GWA tot het inzicht leidde dat ook het gebied buiten de duinen hydrologisch beschouwd moet worden. Dit leidde tot een forse uitbreiding van het tot dan toe gebruikte model, waarbij REGIS onvoldoende detail over ondiepe

lagen bevatte. GWA heeft vervolgens TNO opdracht gegeven om het Holoceen in kaart te brengen en in REGIS op te nemen. Ook hij benadrukte de behoefte aan meer gegevens van de ondiepe ondergrond in REGIS. Hij vond verder dat REGIS moet gaan functioneren als een portaal naar alle andere gerelateerde gegevens.

Jan Kreling (Drenthe) gaf als co-referent commentaar op de lezingen, en ging terug naar de oorspronkelijke doelstellingen van REGIS. Hij constateerde een blijvende behoefte aan basis-gegevens, waarbij het antwoord op de vraag wat nu de basis-gegevens zijn in de tijd kan veranderen. Hij stelde dat REGIS niet te veel een TNO-product moet zijn. Hij vroeg zich af of de beheerscommissie nog goed functioneert, en of die niet verbreed moet worden. Er moet ook een betere communicatie komen over wat REGIS nu levert. Voor veel mensen blijkt het nieuw dat alle REGIS-basisgegevens middels een abonnement op DINO vrij toegankelijk zijn.

Na een zonnige theepauze, waarbij de organisatoren een bezoek aan de ijskar sponsoren, vindt er een paneldiskussie plaats onder leiding van Jet Sebus (Zuid-Holland). Dat wil zeggen: ik dacht dat het een paneldiscussie was, maar achteraf zie ik dat er in het programma sprake is van een interview. Panelleden zijn Jan-Anne Boswinkel, Peter Koers (beide TNO) en Jaap Stellingwerf (Zuid-Holland). De vooraf geformuleerde vragen zijn helder, en soms zelfs confronterend. Maar in de beantwoording smoren alle ideeën in een mix van (1) het abstraheren van de voornemens, (2) een neiging tot zelfgenoegzaamheid en (3) nulpraat (veel praten, niks zeggen). Een aantal heren speelt elkaar vaardig die bal toe, waarmee ze in staat zijn een gesprek te voeren dat los komt te staan van de vragen en behoeften in de zaal. Jet Sebus weet dit niet te doorbreken. Ze geeft de heren ruimte, en laat de zaal pas achteraf op de wollige antwoorden

reageren. Ze grijpt niet in wanneer de gespreksonderwerpen in de uitgesproken mist van koers veranderen. Maar we heten niet allemaal Paul Witteman.

Ondanks uitdrukkelijke en herhaalde verzoeken om REGIS te beperken tot de basisgegevens, wandelen de panelleden langs de boodschap heen door te stellen dat ze het eens zijn dat er een goede basisvoorziening moet zijn, maar dat de wereld verandert, en er dus verbreding naar andere voorzieningen moet plaats vinden, dat men op zoek gaat naar koppelingen, etc. etc. etc. Daarmee gaan ze voorbij aan de boodschap dat veel gebruikers al die mooie en dure applicaties misschien wel helemaal niet willen. En dat wordt des te prangender als het met name die (minder gewenste) applicaties zijn die REGIS duur en ontoegankelijk maken. Als de boodschap dat er alleen behoefte is aan basisdata verwoord wordt met het gezegde "Schoenmaker hou je bij je leest", antwoordt Boswinkel dat de leest van TNO breder is dan de kale data. Daarmee bevestigt hij het beeld van REGIS als aanbod-gestuurd product. Uiteraard is er regelmatig overleg met de provincies in hun rol van opdrachtgever, maar als de gebruikers elders zitten, wordt het natuurlijk nooit wat met 'voor en door gebruikers'. De scheiding tussen klanten en gebruikers lijkt op zijn minst een handicap. "Oké", stelt een gebruiker, "maar zoals jullie nu werken, krijgt iedereen die een zak met geld meeneemt zijn eigen aanvulling op REGIS voor elkaar. Wat is nu jullie visie op waar REGIS over vijf jaar moet staan?" Opnieuw volgt er een wollig verhaal, waarbij aan het eind wordt gesteld dat de problemen met software de afgelopen vijf jaar zodanig waren dat er geen beloften meer gedaan worden over de toestand van REGIS over vijf jaar. En zo sleept de discussie zich voort. REGIS moet beter worden, we gaan in overleg met beheerders van andere bestanden, we zoeken een evenwicht om de toplaag beter in beeld te brengen, de beheerscommissie moet

breder, mits de nieuwe leden gaan meebetalen, maar nooit wordt het voor potentiële gebruikers concreet, en toezeggingen worden niet gedaan. Peter Koers geeft nog een staaltje van probleem-ontkenning: het is juist de verdienste van REGIS dat Erik Blom maar weinig tijd aan REGIS besteedt, want vroeger kostte het verzamelen van boringen soms dagen, nu kan hij het in een halfuurtje bekijken. En: "Als er veel kritiek op REGIS is, betekent het dat er veel mee gewerkt wordt..."

Tijdens de afsluitende borrel proef ik bij veel mensen een ondertoon. Iedereen ziet de noodzaak van een goede voorziening van basisgegevens, maar men heeft het gevoel dat REGIS niet één-op-één over die behoefte past. Aan de andere kant word ik gewezen op de uitbreidingen van DINO, waar iedere particulier voortaan gratis grondwaterstanden en boringen kan bekijken (<http://dinoloket.nitg.tno.nl>). Als ik de gegevens 'commercieel wil uitnuttten' moet ik een abonnement nemen, waarvan TNO vindt dat het niet duur is. Het zou dus best kunnen zijn dat een belangrijk deel van de kritiek al ondervangen is, maar niemand weet het nog.

En dus verval ik weer in mopperen. Het komt door de onmacht van een individu om een log apparaat in beweging te zetten. De vraag om een goed product is evident, de aanbod-gestuurde beantwoording lost wel iets op, maar het kan zo veel beter. Initiatieven moeten door een verstikkende bestuurlijke pyramide, waarvan men nu zegt dat men die wil uitbreiden, in plaats van effectiever te laten werken. Dat interpreteer ik als dat REGIS ook de komende jaren achter de ontwikkelingen aan zal blijven hobbelen. In een wereld waarin informatie-voorziening een exploderend fenomeen is, staat een trage voortgang gelijk met een olopende achterstand. Los van het feit dat REGIS een uiterst belangwekkend

product is, dat zelfs uniek is in de wereld, is dat geen reden tot zelfgenoegzaamheid. Ook een –in dit verband- monopolist zal zich moeten voegen naar de vraag van de mensen die er mee moeten werken. En misschien willen er dan ook wel wat meer mensen meebetalen.

Als ik naar huis wil, blijkt mijn trein een half uur vertraging te hebben. Over vijf jaar is dat verbeterd, schijnt het, maar ja, om nu ook al op de NS te gaan mopperen...

Harry Boukes

Symposium Normering Wateroverlast

17 oktober 2001, Jaarbeurs Utrecht

Op 17 oktober werd in de Jaarbeurs in Utrecht een symposium over Normering Wateroverlast georganiseerd door de Unie van Waterschappen, het IPO en de NVA. Het programma telde twee sprekers en een forumdiscussie over dit onderwerp.

De eerste spreker was Cees van Bladeren, Secretaris van de Kerngroep normering regionale wateroverlast. Hij sprak over de tussentijdse resultaten van het project Normering Wateroverlast in het kader van WB21 (Waterbeleid voor de 21e eeuw). Hij behandelde achtereenvolgens de volgende punten:

1 project Normering regionale Wateroverlast; Naar aanleiding van de wateroverlast in de laatste jaren (denk bijvoorbeeld aan het westland) en de claims van belanghebbenden, is er een project Normering Wateroverlast gestart waarin getracht wordt basisnormen voor de risico's van wateroverlast per verschillend type landgebruik.

Als uitgangspunt is het project beperkt tot wateroverlast door oppervlaktewater (dus geen grondwateroverlast of overlast door beperkte capaciteit van rioleringen).

Randvoorwaarde voor het project was dat de uitkomsten "eenvoudig en toch verantwoord" moesten zijn. Naast deze aspecten zijn ook de Juridische inbedding en de Communicatieve aspecten aan de orde geweest in de Kerngroep.

2 uitkomst van het project; De uitkomst van het project is een aantal basisnormen, dwz een norm voor de 'geaccepteerde' kans op wateroverlast door oppervlakte water (bijvoorbeeld 1 maal per 50 jaar voor akkerbouwland). Echter een mogelijkheid tot aanscherpen van en eventuele uitzonderingen op deze basisnormen zijn mogelijk in de ontwerpnotitie. Deze basisnormen moeten leiden tot een door de waterschappen te vervaardigen normenkaart wateroverlast. Deze normenkaart dient vervolgens getoetst te worden middels (bijvoorbeeld) neerslagafvoer modellen (de zogenaamde water risico kaart).

Regelgeving wordt voorgesteld in een CIW leidraad en Provinciale Verordeningen. Communicatie moet plaatsvinden op demand. (in geval van informatiebehoefte)

3 Inhoud van de geformuleerde normen; Het voorgestelde stelsel basisnormen per normklasse varieert van 1maal per 10 jaar voor grasland tot 1 maal per 1000 jaar voor intensief bebouwd gebied. Voor natuurgebieden worden geen normen vastgesteld. In specifieke situaties kan de norm worden aangescherpt en de basisnorm is niet toepasbaar indien het systeem sterk afwijkt of aangetoond kan worden dat de maatregelen niet redelijk zijn t.o.v. de schade. Wel moet altijd een norm worden vastgesteld.

De genoemde waarden zijn verkregen door op basis van economische principes (kosten van schade t.o.v. kosten van risico beperkende maatregelen) per normklasse (landgebruikstype) een bandbreedte te berekenen; bijvoorbeeld 1 maal per 5 tot 50 jaar voor grasland. Uit

deze bandbreedte is vervolgens door de kerngroep een keuze gemaakt op basis van inschatting van maatschappelijke aspecten (wat is de burger bereid te betalen) en de al bestaande normering van waterkeringen en boezemkaden.

De tweede spreker was Prof. van Woerkum, hoogleraar communicatie en innovatie studies van de LUW, over Normering en Communicatie.

- 1 Normering en Risicominimalisatie zijn begrippen die met gepaste reserve moeten worden behandeld. Normering is geen garantie voor droge voeten! Risico's is meer dan kans maal de schade.
- 2 De belevingswaarde van een risico heeft te maken met de bekendheid (bekende risico's worden minder erg ingeschat) en de mate van controle (actief meedoen/ in controle zijn geeft een andere risico beleving (auto versus vliegtuig)).
- 3 Wateroverlast geeft onzekerheid bij de betrokkenen vanwege de beperkte beheersbaarheid van het probleem. Deze beheersbaarheid en dus de belevingswaarde van het risico, kan sterk worden beïnvloed door communicatie (aanspreekpunt, reactie, nazorg etc).
- 4 Volgens Woerkum moet normering wateroverlast worden geïntegreerd in de uitwerking van een totaalbeeld van de waterbeheerder naar de betrokkene (betrek ook WB21 enzovoort hierbij).
 - In de planvormingsfase moet er gesproken worden met de doelgroepen
 - De normstelling moet onderdeel van een groter plan zijn dat (o.m.) ook de communicatie tussen waterbeheerder en betrokkene institutionaliseert.
 - Bij feitelijke overlast moet er een communicatieplan zijn, middels bijvoorbeeld regionale pers, telefoon en/of internet. Na de overlast moet er nazorg geregeld worden middels schadevergoedingen en aanspreekpunten.

Na de pauze wordt verzocht om een groepsdiscussie. Het forum bestaat (naast bovengenoemde personen) uit dhr. Streekstra (LTO), dhr. Vogelsang (Verzekeraars), dhr Tepe (Ministerie VROM) en dhr Straathof (Natuurmonumenten).

Eerste reactie van het forum: Normen zijn een goed uitgangspunt en de normstelling moet ingekaderd worden in WB21 (LTO), Tevreden met deze stap (verzekeraars), Water als sturend instrument in RO (VROM) en wateroverlast bestaat niet in natuur, normering moet betrokken worden bij GGOR en Verdrogingsproblematiek (Natuurmonumenten).

De groepsdiscussie bestaat met name uit het ventileren van meningen en het stellen van vragen. Een greep uit de items, naar voren gebracht door verschillende belangstellenden:

- Het waterschap is nog niet klaar voor normering wateroverlast, een norm is niet gelijk aan een garantie. De burger gaat claimen, terwijl het waterschap nog bezig is de normen in de praktijk te realiseren.
- Er moet nog niet beslist worden, maar er dient een maatschappelijke discussie over dit onderwerp gevoerd te worden in het kader van WB21.
- Normen stellen betekent ook de zekerheid dat deze overschreden worden. De restkans moet geminimaliseerd worden.
- Risico = kans * schade. Schade is niet statisch maar verandert door ander of intensiever landgebruik. Kans verandert door klimaatverandering of inzichtverandering. Wie of wat bepaalt de norm voor de nauwkeurigheid van de kansberekening?
- Het voorstel van de stuurgroep is centralistisch en past niet binnen WB21 waar een nationale minimumnorm en een regionale invulling wordt gepropageerd.

- Wat kost de voorgestelde normering? Volgens de stuurgroep zit het gros van NL al binnen de norm, maar afzonderlijke waterschappen laten andere geluiden horen.
- Resultaten van de stuurgroep (de genoemde basisnormen) wijken sterk af van eerder genoemde normen die voortkomen uit regionale of locale studies. Volgens de stuurgroep komt dit door verschillende uitgangspunten en randvoorwaarden.
- Gezien het feit dat de consequenties nog niet duidelijk zijn wordt er gepleit om het gepresenteerde voorstel rustig te overwegen i.p.v. het voorstel op 7 december al goed te keuren. De stuurgroep wil echter vaart achter de voorstellen zetten.
- Grensoverschrijdende problemen worden niet overwogen.

Uit de forumdiscussie en ook de gesprekken achteraf blijkt dat er binnen de waterschapswereld toch nog wel wat huiver bestaat voor het zonder meer invoeren van de door de stuurgroep vastgestelde normen. Het werk van de stuurgroep wordt wel als bijzonder nuttig ervaren, omdat het de normering van de wateroverlast weer hoog op de agenda zet.

Persoonlijk denk ik dat de stuurgroep iets te voortvarend geweest is door aan te sturen op landelijke normen. Iedereen kan zo een aantal uitzonderings situaties bedenken (specifieke gewassen of beheers situaties), en dat gebeurde dan ook. Hoewel uitzonderings situaties opgenomen zijn in het voorstel, lijkt het mij voor de uitvoerende instanties (de waterschappen) plezieriger en 'werkbaarder' dat ze zelf een grotere vrijheid hebben in het vaststellen van de aanvaardbare normen, samen met de belanghebbenden.

Ik geloof dan ook dat de stuurgroep zich tot doel moet stellen een uniforme en algemeen aanvaardbare methodologie vast te

stellen met geaccepteerde uitgangspunten en randvoorwaarden. Eventueel zou de stuurgroep nog verder kunnen gaan met het vaststellen van een indicatieve bandbreedte voor de normen die vervolgens regionaal ingevuld kunnen worden, middels een goed overleg met de belanghebbenden. Dit beleid past m.i. ook meer in de WB21.

Op deze manier is enerzijds de uniformiteit gegarandeerd, maar is er anderzijds voldoende ruimte voor variatie binnen de verschillende watersystemen in Nederland.

Verder zou ik willen voorstellen dat een beperkt aantal waterschappen, eventueel samen met kennis instituten of adviesbureaus, een pilotproject starten waarin deze door mijzelf voorgestelde methodologie wordt toegepast, waarbij de resultaten dan weer in een vergelijkbaar symposium worden besproken. Dit zal in ieder geval leiden tot meer duidelijkheid in de consequenties van dit project, iets waar duidelijk behoefte aan is.

Graag hoor ik reacties van de stuurgroep of waterschappen die belangstelling hierin hebben.

Herbert Bos

DHV Water
E-mail: herbert.bos@dhv.nl